

Knížata z Lichtenštejna. Páni země opavské a krnovské The Princes of Liechtenstein. Lords of the land of Opava nad Krnov

Ed.: Ondřej Haničák. Opava: Slezské zemské muzeum; Statutární město Opava; Opavská kulturní organizace, 2024, 343 s. ISBN 978-80-87789-97-1.

Vladárom Opavského kniežatstva sa rozhodnutím cisára Mateja II. Habsburského z 28. decembra 1613 stal Karol I. z Lichtenštajnu (von und zu Liechtenstein; 1569 – 1627), prvé knieža svojho rodu, najvyšší hofmajster cisárskeho dvora, moravský hajtmán a budúci český miestodržiteľ.¹ Takto pôvodne dolnorakúsko-juhomoravský rod, v dobe povstání českých stavov a tridsaťročnej vojny podporujúci stranu panovníka, získal dedičné léno vo vzdialenom Sliezsku, po desaťročí ešte rozšírené o susedné kniežatstvo Krnov. Zástoj rodu Lichtenštajnovcov pre kultúrne dejiny regiónu sa podujalo od mája 2023 do januára 2024 dokumentovať Slezské zemské múzeum formou výstavy s medzinárodným rozmerom; v novembri 2024 k nej nadviazal rozsiahly katalóg v bilingválnej česko-anglickej mutácii. Expozíciu i publikáciu pripravil medzinárodný, 22-členný autorský kolektív, ktorý zastrešoval kurátor opavského múzea Ondřej Haničák.

Koncepcia výstavy, v zásade premietnutá do katalógu, sa členila do niekoľkých tematických celkov. Úvodný sa zamerával na stavovskú samosprávu oboch sliezskych kniežatstiev, ktorej členovia, na rozdiel od opavských mešťanov, spočiatku odmietali uznať nového suveréna a podvolili sa iba začiatkom augusta 1632. Nasledujúce knieža, Karol Eusebius z Lichtenštajnu (1611 – 1684),² prijal poklonu

a prisahu vernosti od miestnej šľachty, uskutočnené vo farskom kostole na Hornom námestí v Opave, pred vtedajším oltárom z obdobia neskoréj gotiky. Popis obradu zanechal organizátor, najvyšší sudca opavského kniežatstva Ján Václav Sedlnický z Choltic († 1648).³ Príležitostná brožúra v českom jazyku, tiež obsahujúca štyri medirytiny, je známa len podľa dvoch exemplárov, ktoré uchováva Rakúska národná

¹ K osobnosti tiež VAŘEKA, M.: *Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569 – 1627. Finance – majetek – politika*. České Budějovice 2024.

² K osobnosti HAUPT, H.: *Fürst Karl Eusebius von Liechtenstein 1611 – 1684. Erbe und Bewahrer in schwerer Zeit*. München; Berlin; London; New York 2007; špeciálne k jeho záľube v architektúre vrátane autorstva rukopisného traktátu „Werk von der Architektur“ – FLEISCHER, V.: *Fürst Karl Eusebius*

von Liechtenstein als Bauberr und Kunstsammler (1611 – 1684). Wien; Leipzig 1910; KRUFT, H.-W.: *Dejiny teórie architektúry od antiky po súčasnosť*. Preklad J. Bžoch, Z. Guldánová. Bratislava 1993, s. 187 – 188.

³ Bližšie aj KOZÁK, P.: Mušketyři na Rynku potříkrát radostně salve střeleli... Holdování stavů Opavského knížetství Karlu Eusebiovi z Lichtenštejna 12. srpna 1632. In: *Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy*, roč. 40, 2014, č. 2, s. 17 – 19.

knižnica a lichtenštajnská zbierka (kat. B.1.4); terajší katalóg doplnila úplná edícia tohto prameňa. Nové vladárske tituly viedli medzičasom k obstaraniu kniežacej koruny a korunovačných klenotov, ktoré v rokoch 1623 – 1626 zhotovil frankfurtský klenotník Daniel de Briers, ale dnes sú známe iba podľa vyobrazenia z roku 1756 (kat. D.1.2). Exkluzívny artefakt však tvorila stolová doska, *commesso fiorentino in pietre dure*, práca florentských brusičov a rezačov drahých kameňov pôsobiacich v rudolfskej Prahe (Cosimo di Giovanni Castrucci, Giuliano di Piero Pandolfini; kat. F.1).⁴ Rodový erb uprostred dosky obklopujú vyobrazenia konkrétnych stavieb, geometrických telies, zvieratstva, rastlínstva a vojenských trofejí. Tieto symbolizujú podiel a vzostup rodu pri zápase o habsburskú monarchiu, počnúc víťazstvom na Bielej hore (1620), v bojoch proti Osmanom a ich uhorským spojencom, neskôr o tzv. poľské a španielske dedičstvo i v napoleonských vojnách. Ako výnimočná pamiatka zo starších dejín vojensťva bola zapožičaná štandarda – prapor susedného kniežatstva Tešín z roku 1605 (Muzeum Śląska Cieszyńskiego, kat. B.2.1),⁵ alebo päťdielny súbor detských uniforiem zo začiatku 20. storočia, pochádzajúci z bývalého lichtenštajnského zámku Veľké Losiny (kat. H.9.1 – H.9.2).

Povolanie olomouckých jezuitov do Opavy a neskôr aj zriadenie gymnázia (1630 – 1634, znovuo tvorené po odchode švédskych vojsk 1647) utvorili podmienky na rozvoj barokovej kultúry

a obnovu katolicizmu. Jezuitský kostol na Dolnom námestí, sledujúci rímsky vzor Il Gesù, označuje v hornej časti fasády lichtenštajnský erb a v rodovej zbierke je uložený pôdorys zobrazujúci stav po vybudovaní v rokoch 1675 – 1681 (kat. F.2.1). Za autora projektu a kresby sa považuje jezuitský páter Tobiáš Gebler, pričom staviteľ a murársky majster usadený v Opave, Jacopo Brascha (doložený v rokoch 1675 – 1692), mal iba vykonať stavbu. Rutina plánu a popisy priestorov kostola uvedené v taliančine svedčia skôr na autorstvo profesionálneho architekta.⁶ Nadväzujúci areál gymnázia po zrušení rádu pripadol šľachte ako panská snemovňa a od roku 1853 krajinský snem rakúskeho Sliezska. Hlavný oltár kostola jezuitov, rovnako doplnený lichtenštajnským erbom a milostivým obrazom Panny Márie Opavskej,⁷ zničil požiar na jar 1945, ale bol zobrazený v hodnovernej olejomalbe (kat. E.2.7); ako nesporné vybavenie kostola z jezuitského obdobia je určený iba relikviár s pozostatkami dvanástich rádových svätcov (kat. E.2.5). Mariánske pútnické miesto na Cvilínskom vrchu pri Krnove, udržiavané minoritmi, premenil od dvadsiatych rokov 18. storočia monumentálny kostol, vybudovaný s podporou Jána Adama I. Ondreja z Lichtenštajnu (1656 – 1712).⁸ Súčasť expozície tvorila inscenácia nezachovaného hlavného oltára, ktorý v rokoch 1764 – 1766 vytvoril popredný brniansky sochár a umelecký historiograf Ondrej Schweigl (1735 – 1812); sochy sv. Heleny a sv. Konštantína v mierne

⁴ Základný prehľad pamiatok zostavil NEUMANN, E.: Florentiner Mosaik aus Prag. In: *Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien*, roč. 53, 1957, s. 157 – 202; stôl zmieňuje v českom dejepise umenia BUKOVINSKÁ, B.: Další florentské mozaiky z Prahy. In: *Umění*, roč. 20, 1972, č. 4, s. 363 – 370, pozn. 13; Idem: Umělecké řemeslo na dvoře Rudolfa II. v Praze. In: *Dějiny českého výtvarného umění*, diel II/1. Praha 1989, s. 240 („kabinety a stol v lichtenštejnském majetku, vesměs z let 1614 – 1623“); súhrnne tiež PREISS, P.: *Italsí umělci v Praze. Renesance, manýrismus, baroko*. Praha 1986, s. 127 – 134.

⁵ Adam Václav, knieža z rodu tešínskych Piastovcov (1574 – 1617) viedol v rokoch 1601 – 1604 oddiely sliezskej jazdy do protiosmanských ťažení v Podunajsku, na východnom Slovensku a v Sedmohradsku. Zrejme pod zachovaným praprom v ďalšom roku velil sliezskemu pluku na dolnej Morave južne od Kroměříža a Zlína, trpiacej nájazdmi hajdúskych vojsk Štefana Bočkaja (1557 – 1606); odvetný útok českej a moravskej šľachty dobyl Skalicu, Holíč, Šaštín, hrad Branč a prenikol na Považie od Trnavy po Trenčín. Por. KOPČAN,

V.: *Turecké nebezpečenstvo a Slovensko*. Bratislava 1986, s. 105; DANGL, V. – KOPČAN, V.: *Vojenské dejiny Slovenska*, II. zv., 1526 – 1711. Bratislava 1995, s. 83.

⁶ Por. DRLÍK V.: Otázka autorství kostelů sv. Ignáce v Jihlavě a sv. Jiří v Opavě. In: *Časopis Slezského muzea*, B – Historie, roč. 15, 1966, s. 75 – 77; Idem: Stavební činnost Jacopa Braschy na Moravě a ve Slezsku ve třetí čtvrtině 17. století. In: *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 24, 1972, s. 59 – 66; KUDEĚLKA, Z.: Architektura 17. století na Moravě. In: *Dějiny* 1989, diel II/1 (v pozn. 4), s. 291, obr. 200.

⁷ Začlenenie Opavy do tzv. *mariánskych atlasov* (Bohuslav Balbín, 1658; Wilhelm Guppenberg, 1672; Augustín Sartorius, 1717) eviduje ROYT, J.: *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*. Praha 1999, s. 30, 32, 44.

⁸ K osobnosti HAUPT, H.: *Ein Herr von Stand und Würde: Fürst Johann Adam Andreas von Liechtenstein (1657 – 1712)*. Wien; Köln; Weimar 2016.

nadživotnej veľkosti zo zbierok Sliezskeho zemského múzeu však nezaradili do katalógu (s. 171).⁹ Popri plejáde kamenárov, štukatérov a sklenárov, pracujúcich pre pútnický kostol, mal byť zmienený aj opavský maliar Ignác Günther (1726 – 1807), tvorca obrazu Vyučovania Panny Márie, zaradovaného medzi jeho najlepšie práce.¹⁰

Trinást' vládnucich lichtenštajnských kniežat sprítomňovala výstava priebežne formou portrétnej galérie, zapožičanej z viedenskej zbierky, v katalógu sústredených v prvom oddiele s rozšírením o podrobnejšie biografické údaje. Napriek relatívnej intenzite barokového mecénstva nepatrili sliezske dŕžavy medzi hlavné strediská záujmu lichtenštajnského rodu, Opava ani Krnov sa nestali trvalým sídlom, hoci obe niekdajšie kniežatstvá tvoria podnes súčasť rodového titulovania (*Fürst von und zu Liechtenstein, Herzog von Troppau und Jägerndorf, Graf zu Rietberg, Regierer des Hauses von und zu Liechtenstein*). Projekt *eines fürstl. Lustgebäu und Garten*, ktorý nakreslil sliezsky rytec a zememerač Friedrich Bernhard Werner (1690 – 1776) a sleduje vzor Dolného Belvedera vo Viedni, síce Bruno Grimschitz považoval za doklad myšlienky o novej rezidencii so situovaním azda v predmestí Opavy,¹¹ ani terajší katalóg však nemohol preukázať reálnosť tohto zámeru (kat. F.4.2). Pamätníkom na prvého člena lichtenštajnského rodu s týmto vzťahom ostáva monumentálny epitaf Karola I., ktorý pre chór farského kostola vyhotovil opavský sochár Ján Juraj Lehner (okolo 1700 – 1776; kat. F.3).

Dielo zriadili zo špeciálnej základiny 130 rokov po Karolovej smrti (Praha) a tým symbolicky naplnilo testamentárnu požiadavku na skutočné pochovanie v tomto kostole; v aktuálnej dobe to neumožnila okupácia sliezsko-moravského pomedzia dánskymi vojskami.¹² V prípade tejto lichtenštajnskej pamiatky mohol aspoň katalóg prezentovať písomnú dokumentáciu, kde sa upresňujú kamenárske, štukatérske a sochárske práce i určuje sa konkrétny materiál.¹³

Obe sliezske kniežatstvá stratili politický význam a premenili sa výlučne na hospodárske základne v dôsledku povýšenia grófstva Vaduz a neďalekého panstva Schellenberg na súčasť ríšskeho teritória (1719), ktoré dosiahlo vládnuce knieža Anton Florián z Lichtenštajnu (1656 – 1721).¹⁴ Rod si však zachoval pokračujúcu úlohu dominujúcich veľkostatkárov a lesných hospodárov, tematizovanú v samostatnom oddiele výstavy.

I v modernom období si Lichtenštajnovci udržali povedomie k regiónu a prispievali k sociálnemu a kultúrnemu rozvoju. Vládnuce knieža Ján II. (1840 – 1929) venovaním parcely a finančným darom podporil vybudovanie mestskej nemocnice v Krnove (kat. F.13.3), obdobne pozemok po zaniknutom hrade na predmestí Opavy daroval na výstavbu samostatnej budovy sliezskeho múzea umenia a remesiel (*Kaiser Franz Josef-Museum für Kunst und Gewerbe*, otvorené 27. októbra 1895). Novú „vidiecku“ inštitúciu zároveň šľachtne obdarúval akvizíciami výtvarných umení a umeleckých remesiel stredoveku a raného

⁹ STEHLÍK, M.: Sochařství pozdního baroka na Moravě. In: *Dějiny* 1989, díl II/2 (v pozn. 4), s. 742; KRSEK, I. et al.: *Umění baroka na Moravě a ve Slezsku*. Praha 1996, s. 427, č. 168 (M. Stehlík). Okrem sochárovho vlastného inventáru najvýznamnejších prác: *Ein vom Brünner Bildhauer Andreas Schweigl eigenhändig verfasstes Verzeichnis seiner Arbeiten* (eviduje aj Cvilín), sa zachoval rozsiahly konvolút kresieb a návrhov, por. STEHLÍK, M.: Die Bildhauerzeichnungen Josef Winterhalders d. Ä. und Andreas Schweigl. In: KALINOWSKI, K.: *Studien zur Werkstattpraxis der Barockskulptur im 17. und 18. Jahrhundert*. Poznań 1992, s. 83 – 101 (s. 90n.); VALEŠ, T.: „Zu allen diesen kirchen arbeiten hat er zugleich auch die Riße gefertigt...“: brněnský sochař Ondřej Schweigl (1735 – 1812) jako kreslíř, dekorátor a architekt. In: *Opuscula historiae artium*, roč. 62, 2013, č. 2, s. 122 – 137.

¹⁰ KRSEK, I.: Malířství pozdního baroka na Moravě. In: *Dějiny* 1989, díl II/2 (v pozn. 4), s. 810.

¹¹ GRIMSCHITZ, B.: Ein Projekt für ein Residenzschloss der Fürsten Liechtenstein in Troppau von Johann Lucas von Hildebrandt. In: *Jahrbuch des Verbandes der deutschen Museen in der Tschechoslowakischen Republik*, roč. 1, 1931, s. 40 – 44; Idem: Johann Lucas von Hildebrandt. Wien; München 1959, s. 74 – 75.

¹² K vojensko-politickým okolnostiam podrobne MIŠAGA, V.: *Dánský vpád. Dva roky války ve Slezsku a na Moravě 1626 – 1627*. České Budějovice 2023.

¹³ Por. KRSEK et al. 1996 (v pozn. 9), s. 421, č. 165 – 166 (M. Stehlík).

¹⁴ Spomedzi širokej literatúry por. príspevok vydaný na Slovensku – STÖGMANN, A.: Die Geschichte der Gründung des Fürstentums Liechtenstein. In: PETROVITSOVÁ, S. M. (ed.): *Lichtenštajnské kniežatstvo a jeho kniežací dom v kontexte našich dějin a současnosti: zborník z mezinárodní vědecké konference*. Holíč 2019, s. 17 – 32, tu s. 27.

novoveku európskej proveniencie.¹⁵ Vďaka nim sa zbierkový fond Sliezskeho zemského múzea zaraďuje k nezanedbateľným v medzinárodnej relácii;¹⁶ malú časť z neho prezentovala záverečná časť výstavy. Riadením múzea bol poverený Edmund Wilhelm Braun (1870 – 1957), čerstvý absolvent univerzity v Heidelbergu (1895), disponujúci praxou kurátora v Germánskom národnom múzeu (Norimberg). Pre viedenskú c. k. Ústrednú komisiu na výskum a zachovávanie umeleckých a historických pamiatok pôsobil od roku 1898 v čestnej funkcii konzervátora, a po jej reorganizácii bol v roku 1911 povýšený na člena poradného orgánu – Pamiatkovej rady.¹⁷ Len krátko predtým sa uskutočnilo reštaurovanie a čistenie opavského epitafu Karola I. z Lichtenštajnu, keď základný výskum v rodovom archíve, prinášajúci zistenie autorstva, umožnil jeho súčasný nástupca.¹⁸ Zároveň múzeum pristúpilo k rozšíreniu a novej inštalácii zbierok a pre ústrednú sálu (dvoranu) s kupolou určilo čestné pomenovanie Lichtenštajnská sieň.¹⁹

Kultúrno-politicky sa angažoval tiež Jánov mladší brat, neskoršie vládnuce knieža František I. (1853 – 1938): po zahraničnej službe ako c. k. vyslanec v Rusku (1894 – 1898) predsedal v komisii pre novšie dejiny Rakúska (1902) a podobne od roku 1910 v ústrednej pamiatkovej komisii.²⁰ Následník trónu František

Ferdinand d'Este (1863 – 1914) s ním počítal na poste ministra zahraničných vecí, aby diplomatickými schopnosťami a skúsenosťou vo východnej politike presadzoval reformný program – vyhladku však onedlho zmaril sarajevský atentát a vypuknutie prvej svetovej vojny.²¹ Maliarsky portrét osemročného mládenca vôbec uzatvára sériu rodovej galérie (kat. A.13).

Nový česko-slovenský štát a jeho politická moc po októbri 1918 pristúpili v jednom z prvých opatrení k zrušeniu šľachtického stavu, s ním spojených výsad a verejného užívania titulov, erbov a vyznamenaní. Štát si vyhradil právomoc schvaľovať akékoľvek majetkové prevody nehnuteľností, obmedzil ich scudzovanie, prenájmanie a najmä obstavil veľkostatky, čím signalizoval skoré zavedenie pozemkovej reformy.²² Mierila očividne proti majetku rodu Lichtenštajnovcov, keď záberu a rozdeľovaniu – ako „odplate“ za Bielu Horu – podľahlo takmer 60 % všetkých lesov a poľnohospodárskej pôdy, tvoriacich veľkostatky na severnej Morave a v Sliezsku. Až nástupca Františka I., vládnuce knieža František Jozef II. (1906 – 1989) iniciovalo vzájomné uznanie štátnej suverenity a nadviazanie diplomatických stykov, s čím pražské ministerstvo zahraničných vecí súhlasilo 30. júla 1938.²³ Politickú neutralitu v ďalšom období a záštitu orgánmi Švajčiarska dokumentoval

¹⁵ HÖSS, K.: *Fürst Johann II. von Liechtenstein und die bildende Kunst*. Wien 1908; ŠOPÁK, P. – KOUŘILOVÁ, M.: Die Suche nach Identität. Die Liechtensteiner im Schlesischen Landesmuseum. In: *Die Liechtenstein und die Kunst*. Vaduz 2014 (Veröffentlichungen der Liechtensteinisch-Tschechischen Historikerkommission, zv. 3), s. 233 – 246; MATEJKO-PETERKA, I. et al.: *Jan II. kníže z Lichtenštejna. Mecenáš a donátor Slezského zemského muzea*. Opava 2016.

¹⁶ JAROŠOVÁ, M.: „Renesanční muzeum“. *Příspěvek ke konceptům expozic renesančního umění v období Belle Époque v evropském kontextu*. Verejná prednáška v rámci cyklu k 100. výročiu vyučovania dejín výtvarného umenia na Univerzite Komenského, Bratislava, 4. 10. 2023.

¹⁷ ŠOPÁK, P.: *Edmund Wilhelm Braun*. Opava 2008; tiež Idem: Vzájemná korespondence Edmunda Wilhelma Brauna a Maxe Dvořáka. In: *Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis*, roč. 3, 1997, s. 146 – 153; Idem: Památková péče v českém Slezsku do roku 1918. In: *Monumentorum tutela / Ochrana památek*, roč. 30, 2020, s. 145 – 156.

¹⁸ BRAUN, E. W.: Die Restaurierung des Epitaphs des Fürsten Karl Liechtenstein in der Troppauer Pfarrkirche und sein

Meister, der Bildhauer Johann Georg Lehnert. In: *Mittheilungen der k. k. Zentral-Kommission*, rad 3., 14. júl 1915, č. 7, s. 162 – 164.

¹⁹ ŠOPÁK, P.: *Město muzeí (Opava 1814 – 1989)*. Opava 2016, s. 52.

²⁰ Personalien. In: *Mittheilungen* (v pozn. 18), rad 3., 8. máj 1909, č. 5, s. 201 (vymenovanie za člena 15. 5. 1909); Personalstand vom 4. Juli 1910. In: *ibidem*, rad 3., 9. 1910, príloha (vymenovanie za predsedu 26. 5. 1910).

²¹ WAKOUNIG, M.: „Nach österreichischen Begriffen bin ich als Botschafter nie das, was ich als freier Liechtenstein bin“. *Leben und Werk von Franz I., Fürst von und zu Liechtenstein*. In: PETROVITSOVÁ (ed.) 2019 (v pozn. 14), s. 130.

²² AUERHAN, J.: *Pozemková reforma. Vyvlastnění velkostatků a ses-tátnění lesů*. Praha 1919; z historiografie: FROLEC, I. (ed.): *Československá pozemková reforma 1919 – 1935 a její mezinárodní souvislosti*. Uherské Hradiště 1994; HORČÍČKA, V. et al.: *Cizí páni na české půdě. Pozemková reforma v meziválečném Československu na statcích cizích státních příslušníků*. Praha 2021.

na opavskej výstave ochranný list, ktorý berlínske zastupiteľstvo vydalo v nemčine a ruštine pre lesný úrad v Krnove, spravujúci majetok vládnuceho kniežat'a (kat. I.33.1 – I.33.2). Povojnová identifikácia nemeckosti rodu a biľagovanie za nepriateľov a zradcov štátu a českého národa podľa tzv. Benešových dekrétov dospeli k okamžitému konfiškovaní pôdohospodárskeho majetku bez náhrady.

Návraty k starším dejinám lichtenštajnského rodu patria medzi aktuálne témy historiografie v Českej republike.²⁴ Vzájomné uznanie štátnej suverenity a nadviazanie diplomatických stykov s Lichtenštajnským kniežatstvom z 8. septembra 2009 sa odzrkadlilo v konštituovaní česko-lichtenštajnskej / lichtenštajnsko-českej komisie historikov, medzičasom prinášajúcej pozoruhodný počet výstupov.²⁵ Referované opavské podujatie takisto naplnilo viacročnú spoluprácu s lichtenštajnskými zbierkami so sídlom vo Vaduze a Viedni: vládnuce knieža Hans Adam II. ako majiteľ, zberateľ a mecén,²⁶ udelil na zapožičanie významných exponátov svoj veľkorysý súhlas a financovanie. Sliezke archívne a múzejné fondy poskytli ďalšie písomné pamiatky, knižné tlače, grafické listy a mapy, katalóg doplnili ukážky medailérstva, pečatnej heraldiky a militárie. Naproti tomu výskum regionálneho staviteľstva Lichtenštajnovcov na strednej Morave a najmä v Sliezsku z neskorších

dekád 18. a začiatku 19. storočia obmedzuje strata architektonických prameňov; kniežací *Baudirector* Jozef Hardtmuth (1758 – 1816) a činnosť okrskových inžinierov je naopak pri pamiatkach vo Viedni, Dolnom Rakúsku a na južnej i severnej Morave dokumentovaná rozsiahlymi súbormi stavebných plánov.²⁷

Pokračujúci záujem preukazuje porovnateľná výstava *Lichtenštejnove: 400 let knížecího rodu v Čechách*, ktorá sa uskutočnila vo februári – septembri 2024 starostlivosťou Regionálneho múzea v Kolíne (kurátor Vladimír Jakub Mrvík). Okrem exponátov z verejných zbierkových fondov a českého súkromného majetku zhromaždila cirkevné výpožičky z farností Česká Třebová, Český Brod, Pečky a Říčany.²⁸

Kultúrne a historické dedičstvo, ktorého vznik počas storočí novoveku a v modernej dobe podnietila šľachta, jej filantropia a mecénstvo, nemožno trvale posudzovať optikou cudzorodosti a predsudkov. Opavský katalóg je vítaným rozšírením historiografického úsilia – beztak obsiahleho v česko-moravsko-sliezskych podmienkach –, výsledky zároveň spredmetňuje múzejnými prostriedkami na zachovanom materiáli z verejných a súkromných zbierok i cirkevného majetku, a tým azda otvára zainteresovanému publiku. Dosahuje nasledovaniahodný štandard prezentácie základného výskumu na poli kultúrnych dejín.

Mgr. Tomáš Kowalski

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Cesta na Červený most 6

SK – 814 06 Bratislava

e-mail: tomas.kowalski@pamiatky.gov.sk

²³ HORČIČKA V.: *Lichtenštejnove v Československu*. Praha 2014, s. 23, 58 – 59; Idem et al.: *Šlechta bez monarchie. Staré elity posthabsburské střední Evropy 1918 – 1938*. Praha 2025.

²⁴ Napr. JURÍK, P.: *Moravská dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů*. Praha 2009; VAREKA, M.: *Lichtenštejnská panství na Moravě do Bílé hory*. Ostrava 2010.

²⁵ GEIGER, P. et al.: *Česko-lichtenštejnské vztahy v dějinách a v současnosti. Souborná zpráva Česko-lichtenštejnské komise historiků*. Brno 2014. Kultúrne a umelecké dejiny obsiahli tri kolektívne zborníky v rámci edičného radu Veröffentlichungen der Liechtensteinisch-Tschechischen Historikerkommission: *Liechtensteinische Erinnerungsorte in den böhmischen Ländern*. Vaduz 2012; *Die Liechtenstein: Kontinuitäten – Diskontinuitäten*. Vaduz 2013; *Die Liechtenstein und die Kunst*, 2014 (v pozn. 15).

²⁶ KRÄFTNER, J. (ed.): *Der Fürst als Sammler. Neuwerbungen unter Hans-Adam II. von und zu Liechtenstein*. Wien 2010; Gespräche mit unseren Nachbarn: S. D. der Fürst von und zu Liechtenstein im Gespräch mit Christoph Basil. In: *Denkmal heute*, roč. 4, (Wien) 2023, č. 1, s. 44 – 45.

²⁷ ŠABATOVÁ, L. (ed.): *Joseph Hardtmuth: Architekt knížat z Liechtensteinu*. Brno 2022.

²⁸ VANĚK, S.: Lichtenštejnove v Čechách žili po staletí ve smyslu zemském, nikoli národnostním. In: *Kolínský deník*, 3. 3. 2024, dostupné online: <https://kolinsky.denik.cz/ctenar-reporter/recenze-vystava-lichtenstejnove-400-let-knizeciho-rodu-v-cechach-2024.html> [cit. 28. 8. 2025].